

F.d. kronotorparen Nils Lindberg i Lövlund, nu bosatt i Remmar.

Kronotorpet Granliden.

Det ligger på södra sidan om Svartsjön. Här bode på 1890-talet Jon Jonsson, »Jonk Svartsjön«, f. 1836, d. 1916, som var från Asele men hade bott ett tag i Svartsjön, innan han flyttade till Granliden. Han var gift två gånger med stora barnkullar i de båda äktenskapen. Jonke var känd som en levnadsglad man och en älgskytt av stora mått, ty mat behövdes till den stora familjen. Liksom många andra kronotorp är även detta öde.

Kronotorpet Gråberget.

Här anlade Sven Olov Näsström omkring år 1912 ett nybygge, som födde några kor. Sedan övertogs torpet av Jakob Johansson, »Lill Jack i Gråberget«, kallad. Han dog 1955. »Lill Jack« jobbade i skogen, och det gick honom väl i händer trots ringa kroppskrafter. En av hans bekanta säger: »Lill Jack var ett litet knövel, som Håle tycktes hjälpa.« På 1940-talet bosatte sig en familj Viberg där, vilka sedan flyttade till Nyttjärn inom Asele. Torpet är nu öde.

Kronotorparbyn Lövlund.

Denna by ligger efter landsvägen Lockstatorp–Remmarvägen inom Björna socken. Här tillkom i början av 1930-talet fyra kronotorp. Det

var Konrad Lundström, Algot Tällberg, Oskar Lööv och Nils Lindberg, som började. De uppförde goda åbyggnader och odlade mycket mark på torpen, som till stor del bestod av myrmark. Andra familjer avlöste de första nybyggarna. Så flyttade Nils Lindberg till Remmarn efter några år liksom Algot Tällberg något år senare. Byn upphörde helt omkring 1970.

Dessa nybyggare hade några kor var. Enligt Nils Lindberg hade de ingen garanti från kronan om arbete. När han lämnade torpet, fick han 2.000:- kronor som avgångsvederlag, vilket han betecknar som en struntsumma för allt arbete han lade ner på torpet.

Genom eldsvådor finns nu endast två bostäder kvar. Byn är öde och lär väl förbli så. Den ligger där som ett monument över några skogsarbetares strävan att skapa hem åt sina familjer.

Kronotorpet Holmsjö.

Några km väster om Lövlund ligger detta nedlagda kronotorp. Det togs upp av Pelle Lindberg, en broder till kronotorparen Sven Lindberg i Blåvik. Pelle Lindberg började i Holmsjö år 1915, där sönerna hjälpte till med odlingarna, så att de kunde ha tre kor och häst. Utom skogsarbete bidrog bra jakt och fiske till försörjningen. Holmsjö upphörde som kronotorp omkring år 1930 och åergick till kronan utan vederlag. Flera av sönerna är nu bosatta i Remmarn. Några år bodde även Oskar Lööv och Nils Byström i Holmsjö. Den senare träffar vi på som kronotorpare i Nygård.

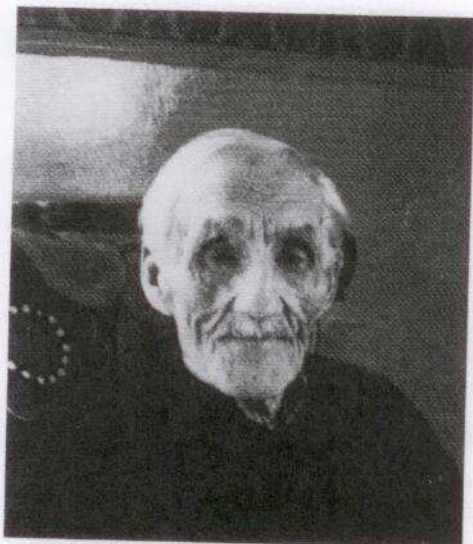
Holmsjö kronotorp ligger vackert till på södra sidan av sjön. Den har också en äldre historia, ty på norra sidan av sjön har funnits rester av en boplats. I närheten av denna boplats har tidigare påträffats en pilspets av sten, kanske från det kringströvande jägarfolket långt tillbaka i tiden.

Torpet är nu öde, inga hus är kvar, knappast man kan hitta igen platsen, där byggnaderna stod, och tegarna har växt igen med skog.

Kronotorpet Myre.

C:a tre kilometer väster om Holmsjö tog Ante Dahlberg, en son till »Jonk Svartsjön«, upp ett kronotorp omkring 1914. Kronotorpet övertogs 1920 av Gustav Backlund, f. 1889, och hans hustru Ester, f. 1895. Han var son till Jonas Back i Svartsjön och en bror till kronotorparen Leonard Backlund i Norrtjärn. Fru Ester är dotter till »Jonk Svartsjön« och syster till Alfred Jonsson, Svartsjön, och halvsyster till ovannämnde Ante Dahlberg.

Den 90-åriga Gustav Backlund och dennes 85-åriga hustru hade mycket att berätta vid författarens besök om sitt växlingsrika liv, vilket följer sålunda:

F.d. kronotorparen Gustav Backlund i Myre, nu bosatt i Yttertällmo, f. 1889, d. 1979.

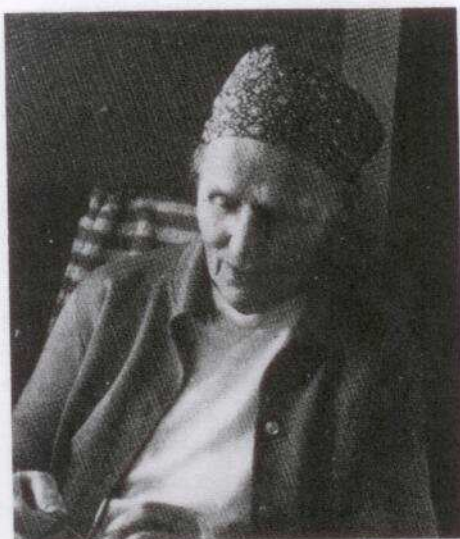
Gustav Backlund är född i Blåvik, men vid 1-års ålder, alltså 1890, flyttade familjen till Svartsjön. Vid 10-års ålder fick han börja i skogsarbete. År 1905 for han till Malmberget, där han arbetade i två år. Därefter var han i skogsarbete på olika platser bl.a. i Norrtjärn, och till Myre kom som sagt familjen 1920, där han fick kontrakt på torpet.

Nämnde Ante Dahlberg flyttade till Movattensliden år 1922, där han dog.

I en koja intill Myre bodde familjen Kebbe Granberg. Han var även son till »Jonk Svartsjön.« Familjen levde i ytterst små omständigheter. Hustrun gjorde nog sitt till för att hålla svälten från dörren, det berättas hur hon på alla sätt försökte skrapa ihop föda till en ko. Kallt var det även för ungarna på jordgolvet i kojans, och som det var förr smög sig lungsoten in, och när hustrun dog år 1917, upplöstes hemmet. Barnen via det allmänna placerades ut i olika familjer. En son uppfostrades t.ex. i Locksta hos fru Lisa Larsson, »Lisa i Locksta« och en dotter hos Erik Söderlind i Björna. Detta får bli en parentetisk bild av U-landet Sverige för 60 år sedan.»

På kronotorpet i Myre är bilden ljusare. Där hade man efter några år två kor, några getter och senare en häst. Det mesta höet skördades på myrar och efter Lägstaån.

Då domänverket ej garanterade Gustav Backlund skogsarbete, fick han söka arbete långt hemifrån, bl.a. inom Åsele och Fredrika socknar.

Fru Ester Backlund, f. 1895, maka till Gustav Backlund.

Fru Ester berättade, att Gustav kunde vara borta på arbete hela vintern utom under julhelgen. Mången gång fick hon därför klara av det mesta själv, såsom vedhuggning, skörd och andra grovsysslor. Grannsämjan med Lindbergs i Holmsjön var den bästa, och Lindbergarna hjälpte henne ofta med vedhuggning, skörd av grönfoder, huggning av hässjevirke o.d.

Husen var små. Till att börja med var det en liten gård med ett rum. Senare inreddes en timrad stuga om kök och kammare, och så fanns ett litet fähus. Ibland inhyste de i den större stugans kök en del timmerhuggare.

Till att börja med tjänade Gustav Backlund 1:50 om dagen, vilket senare ökade till 3:50. Bättre blev det, säger han, när han skaffade häst och lejde en kusk, ty själv ville han av gammal vana alltid hugga virket.

Barnen gick i skolan i Remmarn, och i vanliga fall gick de till och från skolan de sex kilometrarna över bergen. Vid mycket snö och dåligt väder kunde de få bo hos familjen Norberg i Remmarn. Vid ett tillfälle berättas det, att äldsta skolflickan trots dåligt väder sade, att hon måste gå hem till mamman Ester, som skulle få barn. Det var en annan sida av en kronotorparhustrus tillvaro. I ensamhet eller med biträde av en grannkvinna klarades barnafödandet av!

År 1943 köpte Backlunds ett hemman i Degersjö, och till Yttertällmo flyttade de som pensionärer år 1958, där de har det gott.

Tack vare att Gustav och Ester Backlund var arbetsamma människor

och att skogens djur och fisket gav sin tribut till uppehållet kunde de med sina fem barn leva rätt hyggligt. Och när det gällde jakt (tjuvjakt på älg) så höll grannarna ihop. Det hände sig en gång, berättas det, att kronojägare Svedberg, som var en nitisk tjänsteman, var på besök hos Backlunds. Då smällde ett skott bort hos Lindbergs, och kronojägaren tog för givet, att Lindbergarna höll på att tjuvskjuta älg. Kvickt som tanken replikerade Gustav Backlund, att de brukade skjuta lom i sjön. Och därmed lät sig kronojägaren nöja, men faktum var, att Lindbergarna skjutit en älg vid sjöstranden. Och Backlunds fick nog sin beskärda del av den älgen!

Arbetskamrater till Gustav Backlund säger, att han var en duglig skogsarbetare, en kraftig person, som ej sparade sig, och hans väldiga stämma höjdes skämtsamt över de andras vid fester och tillställningar, som han bevistade.

Och sällskapliga och aktade var båda två och därför välsedda bland grannarna.

Inga hus finns nu kvar i Myre, av husen har blivit en sommarstuga i Stavarsjön, och tegarna har vuxit igen, allt är förött!

Kronotorp i Kalvbäcken.

Där tog Kristofer Johansson, f. 1892 i Kalvbäcken, död i Movattnet 1971, och hans hustru Alma Maria, f. Rundkvist 1893, d. 1971, upp ett kronotorp omkring 1923. Hustrun var från Nyliden, f.ö. en syster till Konrad Rundkvist, Nyliden, och Helmer Rundkvist, Skallviken.

Innan de flyttade till Kalvbäcken, bodde de några år i Granåsen. Efter hårt arbete byggde de hus och arbetade upp torpet, så att det med hö från utslätter födde tre kor och häst. Mannen gick i skogsarbete med allt vad detta innebar av slit, dåliga förtjänster och utsliten kropp.

Och hustrun knogade på sitt sätt med hus och hem, där det fostrades nio barn. År 1951 flyttade de till Movattnet i Björna, där de alltså bodde i 20 år. Husen på kronotorpet är nu borta, och kronotorpet är öde.

Kronotorpet Stortjärn.

Detta torp ligger intill byn Knäsjö och innehas av Harry Håkansson med familj. Den förste brytaren på torpet hette Erik Svensson, men han odlade relativt liten areal. Den andre innehavaren av torpet var Anton Nilsson, d. 1960, en broder till förre kronotorparen Algot Tällberg i Remmarn, Björna.

Harry Håkansson, 62 år, är från Mossaträsk i övre Anundsjö socken. Han flyttade till Stortjärn 1957, och hans hustru är dotter till Anton Nilsson, och de har tre barn.

Harry Håkansson berättar bl.a. att torpet har c:a två hektar odlad

jord, och de hade vanligen tre kor, ungnöt och häst. Nu har de inga kreatur. Själv började han i skogsarbete vid 11 års ålder. Han har även prövat på andra arbeten, t.ex. vid järnvägen, och fabriksarbete i Västerås och Domnarvet, men alltid har han återvänt till skogsarbetet, där han arbetade i många år.

Han säger, att bostaden, som byggdes 1953, är kall och dragig. Nu har han försökt köpa torpet av kronan, men domänverket har begärt 80.000:- kronor, vilket han anser är ett oskäligt pris, då gården kräver stora reparationskostnader. Sedan en del år är han sjukpensionerad på grund av det slitsamma jobbet. Men trots krämporna är han vid gott mod.

Kronotorp på Selsta kronopark.

På denna kronopark mellan Seltjärn och Pengsjö intill norra Anundsjoån finns ett flertal kronotorp enligt följande: *Selstadammets* även kallat *Selbo* kronotorp togs upp av Daniel Petter Edlund, vanligen kallad Danke Edlund.

Han föddes i Norrflärke 1871, d. 1957 och var son till båtsman Erik Rutblad, som innehade ett båtsmanstorp. Efter giftermål med Kristina Eugenia Andersson från Junsele år 1897 hyrde Danke Edlund en stuga i Näs, där han tidvis sysslade med skomakeri. Några år bodde även familjen i Älgsjö i Åsele, där sonen Oskar föddes, vilken sedermera blev kronotorpare i Fällfors.

Allterftersom Danke Edlunds familj växte blev önskemålet om ett eget hem allt starkare, och därför fick de åt sig utstakat ett kronotorp i vildmarken i närheten av Selsta dammen. Området var s:a sex hektar till stor del bestående av myrmark.

År 1915 flyttade familjen dit, och första bostaden var en flottningskoja vid norra Anundsjoån. Denna bostad var högst bristfällig, då kojan var i dåligt skick – dragig och med jordgolv. Familjen hade då fem barn. I lån erhöles 2.000:- kronor och längre fram ett odlingsbidrag på 500:- kronor.

De närmaste åren efter flyttningen blev arbetsamma, ty nu uppfördes en liten stuga och en ladugård, och eftersom allting blev dyrare under förra världskriget räckte det erhållna anslaget ej till, utan man och hustru fick söka sig vissa inkomster för att klara upp det hela, han i skogsarbete, och hustrun plockade tusentals liter lingon på höstarna för att dryga ut kassan. En viss nackdel var det, att Danke var invalidiserad i ett ben. Trots detta utfördes betydande nyodlingar, stenar bröts upp, och den försumpade marken utdikades, så att c:a 10 personer så småningom kunde få en del av sitt levebröd därifrån. Kronotorpet födde underhand häst, några kor och ungdjur. Därjämte skördades potatis och trädgårdsprodukter för familjens behov.

Underhand hade mangårdsbyggnaden och ladugården blivit i sämre skick, varför kronan slutligen byggde en ny mangårdsbyggnad och byggde till och reparerade ladugårdsbyggnaden.

Hustrun hade avlidit år 1949, och det var meningen, att en son skulle överta kronotorpet, men då denna blev utsatt för en olycka, nödgades Danke Edlund flytta till ålderdomshemmet, och en annan familj fick flytta till det torp och det hem, som familjen Edlund under stora uppoffringar skapat. Torpet är nu öde.

Uppgiften lämnad av sondotterna Fru Britt Larsson, Lockstatorp.

Fällfors kronotorp.

Detta kronotorp på norra sidan av Solbergsån (norra Anundsjöån) bröts upp av Oskar Edlund, f. 1899, d. 1977. Han var född i Älgsjö i Åsele och son till kronotorparen Danke Edlund.

År 1919 gifte sig Oskar Edlund med Elina, f. 1900, vilken lever hos en dotter i Bjästa. Hon var från Vilhelmina, och i äktenskapet föddes 11 barn, varav 10 är i livet.

Deras livsöden är en historia om arbete, nöd och fattigdom. Kronotorpet Fällfors uppläts år 1919 åt de nygifta. Efter att ha bott några år i Selsbo och trakten däromkring i provisoriska bostäder, där köld och snö gjorde livet närmast outhärdligt, flyttade familjen till kronotorpet, där den första bostaden blev en timmerkoja ingrävd i en sandnipa. Kojan, som saknade fönster, var kall och dragig och inte alls lämpad för de småbarn familjen utökats med. Intill kojans enda rum fanns ett utrymme, där den ko de skaffat sig var inhyst. Då det ej fanns skogsarbete på orten, fick Oskar Edlund söka arbete inom Åsele 4-6 mil från hemmet. Vintrarna blev långa för hustrun, då det enda sällskapet var de små barnen. Svårt var det också med matfrågan, då tillgångarna var små. För vintern var det vanligt, att hustrun i matvaruväg endast hade en säck mjöl och litet ister att klara sig med. Rågmjölspannakaka och gröt blev något av stående rätter!

Sommaren var en jätlig tid, ty då pågick odling och byggnationer. Och till julen 1925 kunde de flytta in i köket i den nya stugan. Medan odling och byggnationer pågick bodde familjen i den lilla kojans. Några större inkomster hade ej Oskar Edlund, varken skogsarbetet eller flottningen på våren gav något större utbyte. Många somrar dikade också Oskar Edlund både på kronotorpet och Domänverkets mark. C:a 3,5 hektar mark odlades upp från ris och rot, och de hade som mest häst, fyra kor och ungdjur i ladugården. Innan han skaffade sig häst, körde han i sju vintrar timmer med en oxe han fött upp.

Bättre blev det i hemmet, när barnen växte upp och kunde hjälpa till. Dock var det bekymmersamt ibland, då hustrun blev sjuk och måste

Oskar och Elina Edlund i 70-års åldern. De bodde då i Seltjärn.

läggas in på lasarettet.

På grund av mannens sjukdom nödgades familjen flytta till Seltjärn in på 1950-talet, varvid Oskar Edlund i utlösen erhöll 4.702:- kronor som vederlag för många års odlingsarbete!

Efter familjens avflyttning fick torpet under några år tjänstgöra som plantskola. Den lades ner, och torpet är nu öde, men byggnaderna användes fortfarande som förrådsbyggnader för kronans räkning.

Uppgiften lämnad av dottern fru Britt Larsson, Lockstatorp.

Kronotorp i Västersel.

Detta kronotorp bröts upp av Jonas Persson, f. 1891, d. 1965. Han tog upp torpet omkring 1920. Platsen ligger c:a 1 km från Landsvägen Anundsjö-Åsele, 9 km från Seltjärn och 5,5 km från Pengsjö. Jonas Perssons son Hugo Jonsson innehar nu kronotorpet. Denne berättar, att den odlade arealen uppgår till c:a tre hektar, och familjen hade som mest fem kor och häst. Nu har han och hustrun slutat ha kreatur. Torpet består mest av sandjord, varför det varit svårt att trots riklig gödning få goda skördar.

Hugo Jonsson är en man i 60 års åldern och nybliven pensionär, som skogsarbetare, och trots tungt skogsarbete tycks han befinna sig vid relativt god hälsa. Som snickarkunnig person är han nu engagerad i en del snickeriarbeten. Han och hustrun lever ett lugnt och stilla familjeliv. De två sönerna har efter studier utbildat sig för andra yrken. Hugo Jonsson säger, att hans kronotorparkontrakt går ut år 1981, och då tänker han köpa in fastigheten. Familjen trivs bra, så det finns ingen anledning att flytta. Som den meddelsamme person Hugo Jonsson är,

har han haft vänligheten lämna författaren en del sakuppgifter om de fyra efterföljande kronotorpen.

Kronotorp i Östersel.

Detta kronotorp ligger c:a 1 km från Västersel. Det bröts upp av Olof Nilsson, f. 1878, d. c:a 1958. Omkring 1920 började han där. Torpet hade c:a 1,5 hektar odlad jord av tämligen god kvalitet. Näste innehavare av kronotorpet blev Gustav Karlsson, och nu disponeras det av flyget.

Kronotorp i Hörnsta.

Intill de föregående torpen finns tre kronotorp i Hörnsta.

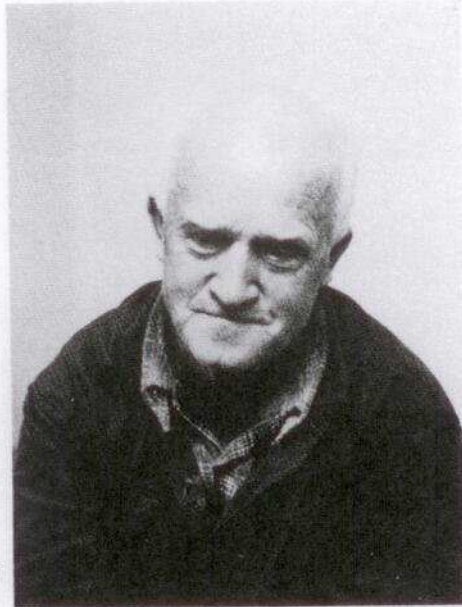
1. Ett kronotorp bröts upp av Nils Nilsson, f. 1891, d. 1978. Han och hustrun fostrade upp en stor barnaskara och hade ett arbetsfyllt liv. Ny innehavare blev Alex Johansson, vilken sedan flyttat till Bredbyn. Kronotorpet innehas nu av Knut Viström, en kronotorparson från Högtjärn.
2. Hilmar Byström, f. 1890, d. 1938, från Seltjärn bröt upp detta kronotorp omkring 1920. Hans hustru Augusta f. Nydahl, f. 1889, d. 1975, var från Pengsjö. Torpet födde tre kor, när det var uppodlat. Det sägs, att nackdelen med torpen i Hörnsta var att de var utsynade på vattensjuk mark, där endast mossor tycktes växa. Samtliga torp hade en areal på c:a sex hektar, men allt gick ej att odla. Hilmar Byström efterträddes av Valter Nydahl, Karl Torgrimsson och Tage Persson i nämnd ordning. Den sistnämnde har bostaden jämte tomt som hyreslägenhet enligt torptyp K/50.
3. Olof Byström, f. 1899, från Seltjärn och bror till den förut nämnde Hilmar Byström tog upp torpet 1923. Torpet födde underhand tre kor och häst. Hans hustru heter Märta, född Zakrisson från Seltjärn är född 1896, och de har två barn.

Olof Byström började i skogsarbete vid 13 års ålder och sysslade med detta hela sitt verksamma liv. Både han och hustrun Märta är trots hög ålder vid god vigör, även om maken lider av nedsatt syn. Efter Olof Byström innehades torpet av Ivan Eriksson och Bo Axelson i nämnd ordning. Nu innehas bostaden med tomt av Helge Persson som ägare. Och Olof Byström med hustru bor nu i Seltjärn.

Barnen från många kronotorp gick i skolan i Tällvattnet.

Kronotorparbyn Nygård.

Denna by med tidigare tre kronotorparlägenheter ligger c:a tre km väster om landsvägen Åbosjö-Nyåker. Till Åbosjö är det 12 km och till Nyåker 5 km.

Förre kronotorparen Nils Byström i Nygård.

Pensionerade kronotorparen Nils Byström, f. 1914, berättar följande om byns historia:

Han innehar kronotorp nr. 1. Detta togs upp omkring 1910 av hans morbror Erik Anders Sandström från Rödvattnet. Dennes son Gunnar Sandström innehade sedan torpet till år 1946, då Nils Byström övertog kronotorpet. Nämnde Gunnar Sandström flyttade till Norrböle, där han innehar ett hemman.

Åren 1941-1946 bodde Nils Byström med familj på Pelle Lindbergs nedlagda kronotorp i Holmsjö. Där byggde han både bostadshus och ladugård. Men när kronotorpet i födelsebyn blev ledigt, fann familjen det för gott att återvända till Nygård.

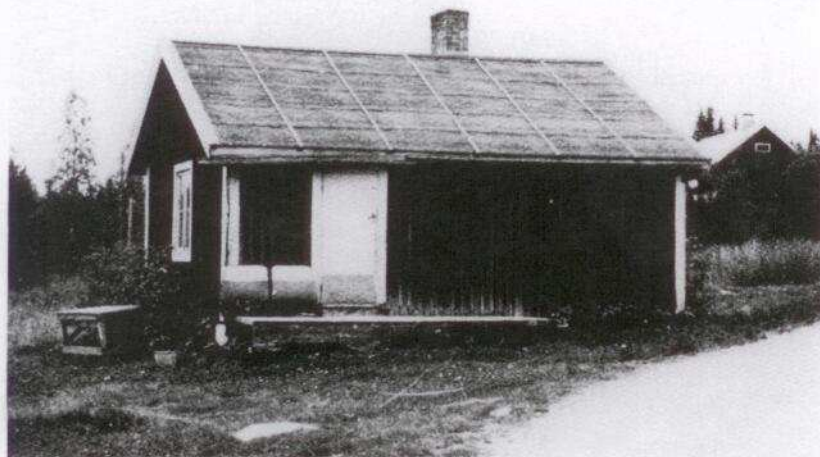
Kronotorp nr. 2:

Nils Eklund tog upp detta kronotorp, efter honom Johan Eriksson, och sedan är torpet öde.

Kronotorp nr 3:

Detta torp togs upp av Karl Byström, far till Nils Byström, och där bor nu hans broder Karl Byström, f. 1912. Torpet brukas ej.

Nils Byströms kronotorp har c:a tre ha odlad jord, som med hö från utslätter födde som mest fem kor och häst. Nu har varken han eller brodern Karl Byström några kreatur. Vid författarens besök hösten 1979 vittnade en vacker fullmatad kornteg på söderslutningen om att torpet varit i full hävd.

Den första stugan i Nygård om ett rum och kök, där tre familjer bodde det första året, berättar Nils Byström.

Under sina aktiva år arbetade Nils Byström som skogsarbetare, därav som timmerkörare under vintrarna. Men i likhet med andra skogsarbetare tog skogsarbetet sin tribut, vilket ledde till att han förtidspensionerades år 1970.

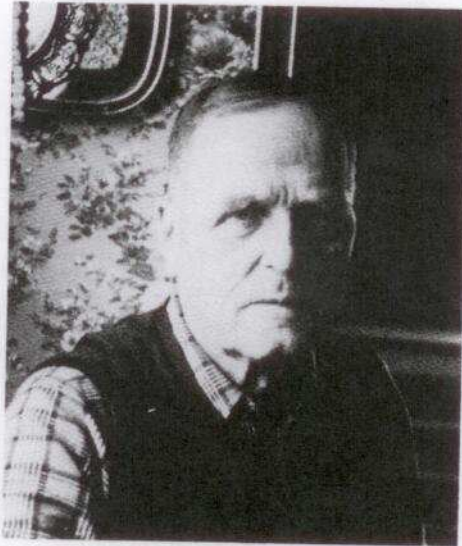
Nils Byström har goda åbyggnader på fastigheten, som han nu arrenderar för billigt pris av kronan. Även om hyran, enligt vad som förspors, kommer att höjas, har han ingen tanke på att inköpa torpet.

Det är en förnöjsam familj Nils Byström och hans hustru Svea, f. 1918, vilka genom träget arbete skapat ett bra hem. Hon är förresten dotter till förre kronotorparen Gustav Backlund och hans hustru Ester i Yttertällmo, alltså av ett friskt släkte. Fru Svea gick f.ö. i skolan i Angsta i Björna, och i likhet med många andra flicor tjänade hon som piga i många år före giftermålet, bl.a. i 12 år hos bonden Nils Larsson, »Kebbe Nick« i Locksta.

Nygård fick landsväg till Nyåker först år 1949.

På tal om bostäder så finns på gården en liten stuga om kök och liten kammare med jordgolv från den första bebyggelsen. Där bodde det första året tre familjer, nämligen Erik Sandströms, Nils Eklunds och Alfred Byströms! Med god sämja gick även denna trångboddhet.

I hemmet vittnar vackra älghorn om att även skogen fått lämna sin tribut till detta kronotorparhem!

Förre kronotorparen Valter Svensson i Nyåker. Har varit intresserad av kronotorparnas fackliga rörelse.

Kronotorparbyn Nyåker.

Denna by, som ligger c:a 12 km öster om Åbosjö efter genomfartsvägen Åbosjö-Knäsjö-Lägsta-Remmarvägen, var en gång en av de större kronotorparbyarna. Ett kort stycke sydost om byn ligger den vackra Stor-Uttersjön, över vilken man har en storslagen utsikt från vägen Nyåker-Gålberget.

För inbyggarna i Nyåker är nu läget ett annat än förr, då kronotorpartiden i stort sett är förbi och har ersatts av hyresfolk i kronans lägenheter. Om detta berättar förre kronotorparen Valter Svensson f. 1905, med hustrun Helga Svensson, f. 1906.

1. Kronotorpare Jon Tällbergs torp, som övertogs av sonen Ragnar Tällberg. Torpet är nu öde sedan denne flyttat till Bredbyn.
2. Kronotorpare Ante Nyströms torp. Denne bodde några år i slutet av sin levnad i kronojägarbostället. Hans torp är nu utbyggt till två hyreslägenheter.
3. Kristoffer Hedbergs kronotorp, vilket övertogs av mågen (nämnde Valter Svensson) vilken nu innehar fastigheten som hyreslägenhet.
4. I Högländ knappt en km från Nyåker tog Elias Forsberg upp ett kronotorp, som övertogs av sonen Anton Eliasson. Torpet innehades åren 1942-1946 av sagesmannen Valter Svensson. Kronan har nu nedlagt torpet.
5. Olof Samuelssons kronotorp. Där bor nu Ove Nilsson och innehar hyreslägenhet.

Vy över Stor-Uttersjön.

6. Erik Perssons kronotorp. Denne är död och torpet är nedlagt.
7. Per Nyströms kronotorp. Samma förhållande som för Erik Perssons torp.
8. Jakob Perssons kronotorp innehas nu av Tage Eriksson i egenskap av kronotorpare.
9. I kronojägarbostället bor nu skogsförman Berton Selling.

Detta är i stora drag byn Nyåkers historia från kronotorparby till en by, där invånarna i stort sett är kronans hyresgäster.

Om sina egna och familjens öden berättar Valter Svensson följande:

Han inflyttade till Nyåker år 1932 från byn Holmträsk i Anundsjö, en gränsby till Åsele. Där gifte han sig samma år. De första två åren bodde de i en liten bagarstuga och åren 1934-1942 i kronojägarbostaden, varefter de nödgades överta kronotorpet efter den gamle Anton Eliasson i Högländ. På båda dessa ställen fick han bl.a. företa betydande reparationer med lånta pengar utan hjälp från kronan.

Det var ej slut på olyckorna därmed, utan år 1946 nödgades familjen flytta från torpet, då kronan skulle lägga ner det. De flyttade därför åter till Nyåker, där de övertog svärfaderns kronotorp. Avträdesersättningen i Högländ blev 1.950:- kronor. Detta var ett alltför blygsamt belopp för de fyra åren i Högländ, ty sedan Svensson gjort upp debet och kredit, återstod 300:- kronor i »vinst« – ett blygsamt belopp för fyra års arbete och vissa omkostnader. Det är icke att undra på att han känner sig bitter på det företag, som behandlade honom så njugett både som kronotorpare och skogsarbetare.

Han berättade vidare, att arbetslöshetsperioderna hos kronan årligen uppgick till 3-4 månader, och för att överleva nödgades han vissa år ta arbete hos Mo-Do, SCA, vägförvaltningen och televerket. Under 1950-talet blev det fler arbetstillfällen hos kronan.

År 1968 begärde han utlösen och fick 6.324:- kronor i avträdesersättning, ävenså fick han hyra fastigheten för avsevärd hyra.

Valter Svensson har varit aktiv inom SKKF bl.a. som kassör.

Han hoppas slutligen, att han och hustrun på ålderns höst skall få bo kvar i Nyåker på det kronatorp, där de strävat i mer än tre decennier och att kronan visar litet hänsyn vid hyressättningen.

Det kan tilläggas, att nu vid kronatorpartidens slut finns inga kreatur i byn. De få barn, som finns i byn, åker nu skolskjuts till Solberg, och en del av den arbetsföra befolkningen arbetar åt kronan.

Kronatorpet Nytorp.

Detta kronatorp ligger intill Solberg och innehas av Seth Byström med familj som arrende.

Den som bröt upp torpet hette Sven Andersson och dog på 1930-talet. Seth Byström, f. 1902, är från Storsjö och förvärvade torpet år 1931. Det är c:a tre hektar odlad jord, och där föddes tre kor och ungnöt. Kronan har uppfört både mangårdsbyggnad och ladugård, och han tycker att kronan har skött sig tämligen bra som huvudman.

Seth Byström har alltid arbetat i skogen, därav fem år som timmerkörare, då han hade häst. I yngre år fick han skaffa sig arbete ända uppe i Vilhelmina, då kronan ej hade några arbeten i närheten av hemmet. Det var rätt vanligt, att privata och skogsbolag köpte kronostämplingar och avverkade dem. Han arbetade t.ex. en hel del åt skogsbolaget SCA. Som många andra skogsarbetare nödgades han ta förtidspension på grund av hälsoskäl.

Kronatorparbyn Hemtorp.

Denna by ligger c:a en mil norr om Solberg. De tre torpen är fortfarande bebodda. Ett torp innehades av Hilmar Öman, som nu är pensionär och även bröt upp torpet. Nu innehas det av Johan Nilsson från Stavro. Det andra torpet innehades av Salomon Nyström, d. 1979. Hans son Valter Nyström har övertagit torpet efter sin far. Och på det tredje torpet bodde Jakob Karlström, nu pensionär i Solberg. Det innehas nu av Ove Näslund.

De ursprungliga tre torpen är alltså fortfarande bebodda fast med nya innehavare. Arbetsförhållandena har varit och är i stort sett likvärdiga med andra beskrivna kronatorpares.